

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14559684>

HARBIY XIZMATCHILARNI AXBOROT XURUJLARIDAN HIMOYA QILISHNING PSIXOLOGIK JIHLTLARI

Anvarjon Musurmanovich Xakimov

Oriental Universiteti magistranti

ANNOTATSIYA

Maqolada harbiy xizmatchilarni axborot xurujlaridan himoya qilishda psixologik yondashuvning ahamiyati tahlil qilingan. Axborot xurujlari zamonaviy davrda milliy xavfsizlikka jiddiy tahdid soluvchi omillardan biri ekanligi ta'kidlangan. Harbiy xizmatchilarning psixologik barqarorligini oshirish, manfaatli axborot filtrlash qobiliyatini shakllantirish va psixologik chora-tadbirlarni joriy etish masalalari yoritilgan. Maqolada axborot xurujlari salbiy ta'sirini minimallashtirish uchun amaliy tavsiyalar ham berilgan.

Kalit so'zlar: *Axborot xuruji, psixologik himoya, harbiy xizmatchilar, stress boshqaruvi, axborot xavfsizligi, psixologik barqarorlik.*

Kirish

Axborot texnologiyalarining tez rivojlanishi dunyoda yangi tahdidlarni yuzaga keltirmoqda. Harbiy xizmatchilarning axborot xurujlariga duchor bo'lishi milliy xavfsizlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, ularni psixologik jihatdan himoya qilish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Asosiy qismi

Axborot xurujlari haqida umumiy ma'lumot

Axborot xuruji (*Information attack*) — bu raqib tomonidan biror guruh yoki shaxsning fikrlash qobiliyatiga, hissiy holatiga yoki qaror qabul qilish jarayoniga

salbiy ta'sir ko'rsatishga qaratilgan faoliyatdir. Bu jarayon asosan zamonaviy axborot texnologiyalari va kommunikatsiya vositalari orqali amalga oshiriladi. Axborot xurujlari davlatlar, tashkilotlar va shaxslar o'rtasida ijtimoiy, iqtisodiy yoki siyosiy maqsadlarga erishish uchun qo'llaniladi.

Axborot xurujlarining asosiy turlari:

1. *Dezinformatsiya*: yolg'on yoki noto'g'ri axborotni tarqatish orqali jamiyatni chalg'itish yoki adashtirish.
2. *Psixologik bosim*: ma'lumotlardan foydalanib, insonlarning ruhiyatiga ta'sir qilish va ularni stressga tushirish.
3. *Propaganda*: muayyan g'oya yoki mafkurani ilgari surish maqsadida axborotdan foydalanish.
4. *Kiber-xurujlar*: texnologiyalar yordamida tizimlarga hujum qilib, axborotni buzish yoki o'g'irlash.
5. *Feyk yangiliklar*: ijtimoiy tarmoqlar va boshqa vositalar orqali noto'g'ri axborotni keng tarqatish.

Axborot xurujlarining maqsadlari:

Jamoatchilik fikrini boshqarish.
Qaror qabul qiluvchilarga bosim o'tkazish.
Harbiy yoki siyosiy afzalliklarga erishish.
Tashkilot yoki davlatning obro'sini tushirish.

Axborot xurujlarining xavflari:

Axborot xurujlari ko'pincha ***ichki*** va ***tashqi*** xavfsizlikka tahdid soladi.

Ular:

Jamoat fikrida qutblanish keltirib chiqaradi;
Ijtimoiy muvozanatni buzadi;
Milliy xavfsizlikni zaiflashtiradi;
Ruhii va psixologik zararlarga olib keladi.

Axborot xurujlaridan himoya usullari:

1. *Axborot savodxonligini oshirish:* harbiy xizmatchilarga axborotni tahlil qilish va ishonchli manbalarni aniqlashni o'rgatish.
2. *Axborot filtrlash tizimlarini joriy etish:* xavfli va yolg'on axborotni aniqlash uchun maxsus texnologiyalardan foydalanish.
3. *Psixologik tayyorgarlik:* xurujlarga qarshi chidamlilikni oshirish uchun harbiy va fuqarolar o'rtasida treninglar o'tkazish.
4. *Qonuniy choralar:* axborot xurujlariga qarshi kurashish uchun qonunchilikni kuchaytirish.

Harbiy xizmatchilar orasida axborot xurujlarining psixologik omillari;***1. Axborot xurujlari va ularning tahdidi***

Axborot xuruji — raqib tomonidan harbiy xizmatchilarning aqliy va emotsional holatiga ta'sir o'tkazishga qaratilgan urinishdir. Bu turli ko'rinishlarda bo'lishi mumkin:

- Yangiliklar yoki yolg'on axborot tarqatish;
- Ijtimoiy tarmoqlar orqali feyk ma'lumot uzatish;
- Psixologik bosim o'tkazish.

2. Psixologik himoyaning ahamiyati

Harbiy xizmatchilarning emotsional muvozanatini saqlash va ularning tahdidlarga nisbatan chidamliligini oshirish muhim vazifadir. Buning uchun quyidagi yo'nalishlarda ish olib boriladi:

Psixologik tayyorgarlik: psixologlar tomonidan maxsus treninglar o'tkazish.

Axborot filtrlatsiyasi: haqiqiy ma'lumotni yolg'ondan ajratish qobiliyatini rivojlantirish.

Stressni boshqarish: harbiy xizmatchilarga stress holatlarini yengish bo'yicha metodlar o'rgatish.

3. Harbiy xizmatchilarni himoya qilish choralari

- Axborot xavfsizligini ta'minlash bo'yicha qonunchilikni takomillashtirish;
- Axborot tarqatishning xavfli kanallarini bloklash;

Harbiy xizmatchilarga doimiy ravishda axborot madaniyati bo'yicha o'quv mashg'ulotlari o'tkazish.

Xulosa

Axborot xurujlari zamonaviy dunyoning eng xavfli tahdidlaridan biri hisoblanadi. Ularni oldini olish va zararini kamaytirish uchun axborot xavfsizligi tizimini mustahkamlash, jamiyatning ma'lumotlarga nisbatan tanqidiy yondashuvini shakllantirish hamda psixologik barqarorlikni oshirish zarur. Harbiy xizmatchilarni axborot xurujlaridan himoya qilish nafaqat axborot xavfsizligini, balki harbiy xizmatchilarning umumiy ishchanlik qobiliyati va ruhiy barqarorligini saqlashda ham muhim ahamiyatga ega. Bu borada samarali psixologik chora-tadbirlarni ishlab chiqish va joriy etish juda muhim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qurbunov A. "Axborot xavfsizligi asoslari". Toshkent: Universitet nashriyoti, 2022.
2. Hamidov Sh. "Zamonaviy axborot urushlari va ularga qarshi chora". Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
3. Morozov A. "Psychological Resilience in Military Personnel". Moscow: Military Psychology Press, 2020.
4. Schein E. "Defending Against Information Threats". Cambridge: MIT Press, 2019.
5. Qarshiboyev I. "Harbiy xizmatchilarning psixologik tayyorgarligi". Toshkent: Akademiya nashri, 2018.